

## 2. Conèixer les preocupacions i les necessitats dels diferents agents

Des de la *Campanya Creixem i fem créixer l'Esplai*, volem incidir en el fet que si als centres tenim dificultats per aconseguir que més nens/es entrin als nostres grups, hem d'indagar en les raons. No és un problema de que l'Esplai ha passat de moda, simplement hem de captar els canvis socials i veure com presentem el nostre model transformador en els diversos àmbits on ens movem. Hem de veure si cal introduir novetats en els ritmes i en les propostes de les nostres entitats, bàsicament per donar resposta a les necessitats de la realitat social. Per tot això, haurem de valorar les nostres forces, amb quins recursos i motivacions comptem.

Per poder realitzar aquest exercici de diagnosi de la realitat caldrà que ens formem i informem en metodologies, que compartim entre els monitors/es punts de vista i fem debats per definir posicions des de l'entitat per elaborar un discurs articulat i compartit. És aquest procés la part més rica i important de l'organització de l'Esplai perquè es tracta de posar en comú les estratègies per desenvolupar els projectes, la disponibilitat i motivacions de cadascun dels monitors/es. A partir d'aquí, després d'haver definit la direcció cap a on volem anar, podrem donar a conèixer el discurs de l'entitat, treballar les línies d'acció que haurem establert.

En aquest context haurem de filar prim per donar a tothom l'oportunitat de viure l'Esplai. Veiem a continuació a quines necessitats responem des dels centres i quins perills ens envolten:

Conciliació horària: necessitats de les famílies

El temps lliure com a temps disponible, no ocupat per la resta d'obligacions i caracteritzat per la possibilitat de decidir allò que es vol fer, és un temps difícilment conciliable pels membres de la llar, costa trobar temps per compartir en comú i trobar aquelles experiències que siguin un temps de realització personal i familiar.

A les famílies els preocupa el desenvolupament integral dels seus fills en el temps lliure. Els Centres d'Esplai poden ser l'espai de referència, com el temps lliure pot ser utilitzat com a temps d'autorealització des d'una actitud que li dóna sentit, que vol ser expressió de les persones que el comparteixen i que pot ser un exemple perquè a les nostres famílies es plantegin la importància de la qualitat del temps i les experiències en comú.

Encara que sempre destacarem el caire educatiu dels Centres d'Esplai, donem resposta a d'altres elements que passen a tenir protagonisme depenent també de si parlem de centres diaris, de cap de setmana o d'activitats d'estiu.

Les dificultats de les famílies per conciliar horaris comporta que assignin una funció d'atenció i vigilància a les ofertes de lleure en les que participen els seus fills/es. Sembla evident que les famílies voldrien que aquesta oferta donés una resposta educativa integral, però a l'hora de la veritat hi ha qui no ho qüestiona en profunditat, qui prioritza l'activitat extraescolar que ofereix el seu centre escolar o qui opta per una activitat especialitzada.

Per a moltes famílies, esdevé un problema articular la seva vida amb els fills, la feina i la resta de responsabilitats. Hauríem de reflexionar, des de totes les instàncies socials, com podem permetre incompatibilitats horàries d'aquesta mena. Però com

aquest és un fet complex, cal que des del territori donin respostes reals i ajustades a aquestes necessitats.

En aquest context, la necessitat d'ofertes de lleure no ha fet més que pujar i les escoles disposen de grans avantatges per donar-hi resposta, les AMPAs i serveis externs contractats utilitzen les instal·lacions escolars proporcionant una solució dins del mateix espai escolar.

Alguns centres diaris del MCEC, supleixen aquest avantatge comparatiu de les escoles amb els seus monitors/es que fan la recollida dels infants a la sortida dels respectius col·legis. En aquest cas no deixa de ser paradigmàtic el fet que moltes famílies no tenen ningú amb disponibilitat per acompanyar al fill/a a la sortida de l'escola, amb la qual cosa necessiten imperiosament de les ofertes extraescolars.

Amb tot hem de veure que permanentment estem parlant de necessitats que poc tenen a veure amb l'educació en el lleure. Sigui com sigui, les famílies deriven la seva responsabilitat respecte els seus fills/es als encarregats de les activitats de lleure, però no per aquesta delegació desapareixerà la seva responsabilitat.

En aquest sentit, hem d'explicar bé què significa apuntar un infant al nostre centre. L'educació dels fills/es és responsabilitat dels pares i si decideixen venir a l'Esplai han de saber què significa, quins valors es treballaran a través de les activitats,...compartir el procés que viuran els seus fills/es i valorar si estan d'acord, si és un model amb el que s'identifiquen. El desenvolupament dels nens/es agrairà tenir referents educatius (família, escola, Esplai) que actuïn amb coherència, que no mostrin normes o valors contradictoris.

En molts casos hem d'entendre que fem pedagogia amb les pròpies famílies i que tenim moltes possibilitats d'ajudar-nos mútuament. S'ha de veure la riquesa de relacions que hi darrera de tot plegat, fem camí junts amb humilitat, paciència i comprensió amb l'objectiu d'apropar-nos i implicar-nos en el procés maduratiu de cadascú de nosaltres.

En aquest sentit, hem de ser conscients que ens toca viure una època difícil pel que fa a la receptivitat de les nostres ofertes educatives. A les famílies els importa el creixement i l'educació dels fills/es però no sembla traduir-se en un esforç responsable a l'hora d'escollir-les. Si més no, com a mínim podem dir que els seus esforços responen a algunes necessitats creades per la diversitat d'ofertes que existeixen, semblant al que passa a altres àmbits de consum. Potser ens perdem entre tant producte i servei...i oblidem qüestions fonamentals que des de l'Esplai portem com a bandera.

Infants, adolescents i joves

Als problemes de conciliació horària, podem d'afegir que els infants\_cada vegada tenen menys espais on jugar lliurement amb altres infants; el carrer no es veu com un lloc segur i menys si els pares estan treballant i no tenen temps per acompanyar-los al parc o la plaça. I ni això quan tenen temps perquè hi ha tantes obligacions a la llar que la televisió, l'ordinador o els videojocs esdevenen els millors "amics".

A més els infants tenen ara la sort o el problema que els pares els omplen l'agenda amb idiomes, música i altres propostes.\_Quan són més petits tenen una agenda

diària d'obligacions similar a la dels pares; on queda el seu desenvolupament a partir de la relació amb altres infants en un ambient no formal, del joc més lliure i dels aprenentatges més vius i espontanis?

Aquesta necessitat de construcció personal que tenen els infants fonamenta la tasca dels Centres d'Esplai, som una oportunitat per la llibertat dels més petits si troben l'espai per créixer jugant. Els monitors/es ens fem càrrec a més de la intencionalitat educativa dels nostres plantejaments que afegeix valor a la proposta. És el missatge que ens esforcem a comunicar.

Quan arriba l'adolescència, les preocupacions de les famílies giren al voltant de l'adaptació dels seus fills/es a aquesta nova etapa, el seu procés de maduració, les noves relacions, el món dels amics/gues que s'obre al davant i que passa a ocupar una part fonamental de les seves vides.

A les famílies els preocupa el benestar dels seus fills/es i per una banda volen que siguin feliços, que gaudeixin, que s'obrin al món,...i per altra, que vagin amb compte, que vigilin el que fan, que no vagin amb determinades companyies,...Són moments de voler experimentar noves sensacions, de transgredir normes o d'espitals més perilloses de fugida de la realitat; als pares i mares els preocupa que no tinguin els suficients recursos personals per enfrontar-se de la millor manera.

Als Centres d'Esplai, els monitors/es som gent jove que hem passat aquest procés i que ja gaudim d'una experiència, que tenim moltes més dades i que per aquesta proximitat podem oferir unes respostes més efectives que les que es poden donar des de casa o l'escola.

A més, com a joves podem identificar les mancances que té la nostra societat, els dobles discursos morals que ofereix, la falta d'atenció a les necessitats dels adolescents i joves, la manca d'espais on reunir-se, d'activitats a fer,... Com a joves organitzats, podem proposar respostes com poden ser la creació d'alternatives d'oci nocturn per a joves, on involucrar a gent de la nostra edat i del nostre barri per plantar llavors transformadores. Aquesta és una de les propostes que desenvoluparà la nostra Campanya.

Les escoles

Les escoles tenen un paper protagonista en la formació dels més petits però també es troben cada vegada més sols en aquesta tasca i reclamen la implicació de tots els membres de la comunitat educativa.

En aquest context han anat sorgint activitats organitzades en el marc de les escoles: menjadors escolars, activitats extraescolars, colònies,...que no tenen als mestres com a referent educatiu sinó que obren les portes als monitors/es de temps lliure. Es renova la importància d'espais (com els menjadors) i moments (després de les classes) dins el projecte educatiu de les escoles i es va donant cabuda als monitors/es en la seva organització.

Com es veu, el plantejament de la majoria d'escoles és la complementarietat; s'han de veure en cada cas els marges d'actuació que es donen als educadors en el lleure, però en si l'entrada a les escoles és un avenç qualitatiu pels nens/es, que podran viure un altre model educatiu (potser més proper i orientat a les actituds).

En la relació lleure-escola, ens afectarà qualsevol canvi o proposta que es desenvolupi i, per això, haurem d'estar al cas ja que, propostes com la revisió dels horaris lectius o la reducció de les vacances d'estiu per franges petites al llarg del curs, tenen conseqüències en els plantejaments i activitats dels Centres d'Esplai.

Com a proposta, des de la Campanya, donem a conèixer les experiències de les comunitats d'aprenentatge, cada vegada més esteses al territori, que proposen obrir els centres escolars a la comunitat per tractar de donar resposta a les necessitats dels nens/es a partir d'un treball educatiu integrat en el que els mestres, les famílies, la resta d'educadors, centres de lleure, veïnat,... s'impliquen en la transformació social de les escoles per millorar els aprenentatges dels nens/es però també de la resta de la comunitat. És el camí que sembla imposar-se en el nou segle a nivell formatiu, la progressiva desformalització de l'educació, i que també obre camins a les propostes imaginatives que hem d'engegar des dels Centres d'Esplai per entrar dins els centres escolars.

### El Centre d'Esplai i la realitat social

Des dels seus orígens sempre hi hagut als centres una preocupació pel seu entorn social, de fet com es va demostrar als anys setanta, abans i després de l'arribada de la democràcia, l'associacionisme en general va tenir un paper molt destacat en la transformació social. Actualment hem de recuperar aquest paper protagonista pel canvi en els nostres barris i pobles. Hem de veure que és possible, ens hem de creure que som agents de transformació i solament farà falta redefinir aquesta filosofia al model de societat i de persona d'avui dia.

En aquest sentit, ens pot desmotivar la manca de compromís o de constància entre les noves generacions de les que formem part, però hem de valorar que en moltes ocasions el jovent dóna la cara davant les injustícies o les catàstrofes, que potser les condicions materials de vida de l'entorn on hem crescut ens fan més individualistes però que també gran part dels joves tenim uns ideals de llibertat i justícia social.

Des dels Centres d'Esplai, com a joves monitors/es organitzats, tenim l'oportunitat d'adequar les propostes de construcció ciutadana a les necessitats que els joves reclamen i poden assumir, potser com es proposa des de la Campanya amb iniciatives d'aprenentatge i servei amb els adolescents o alternatives d'oci nocturn pels joves, unes propostes concretes que poden ser assumides i contenir gran valor educatiu i de transformació entre els més joves i en el propi entorn social.

### Administració Pública

A més de la seva intervenció al lleure com a sector públic que comentàvem abans, les seves normatives i polítiques poden incidir en el marc on desenvolupem la nostra tasca. En aquest cas, com diu Armengol<sup>1</sup>, les entitats de lleure infantil i juvenil poden esdevenir un element important de les polítiques de conciliació entre el món laboral i familiar.

Des dels Centres d'Esplai, hem de fer veure a l'administració que existim, sobretot als ajuntaments, que per motius de proximitat serà amb qui podrem desenvolupar

---

<sup>1</sup> Armengol, C. (2006) *Perspectives de l'educació en el lleure*. Ed. Claret.

tasques de forma conjunta. Ens hem de fer valer per tal que sigui reconeguda la nostra funció social i se'ns tingui en compte en el desenvolupament de les polítiques de joventut de la nostra comunitat. No ens ha de vèncer cap tipus de por, tenim tota la legitimitat que ens dóna la nostra llarga tradició de voluntariat educatiu en el temps lliure. De fet, podem estar ben segurs que aquest històric saber fer que representem ens fa experts en el lleure educatiu i ho hem d'aprofitar per posicionar les nostres virtuts davant l'administració pública.